

Kasviparkituskokeiluja

Sinikka Marjamäki
Opinnäytetyö
Saamelaisalueen koulutuskeskus
Tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelun ja
valmistuksen koulutusohjelma
Saamenkäsiyö
2008

SAAMELAISALUEEN KOULUTUSKESKUS TIIVISTELMÄ

Koulutusala
Tekstiilin ja vaatetuksen suunnittelun ja
valmistuksen koulutusohjelma, saamenkäsityö

Tutkinto
Artesaani

Tekijä (t)
Sinikka Marjamäki

Työn nimi
Kasviparkituskokeiluja

Julkaisuajankohta
2008

Sivumäärä
24

Työni tavoitteena oli saada tietotaitoa nahan parkitsemisesta eri parkeilla.

Parkituskokeilussa kokeilin erilaisten parkitustapojen mahdollisuuksia ja eri parkkien parkitsevuutta, parkkien tuomaa väriä ja millaisen pehmeuden nahkaan saan.

Parkituksessa käytin koivua, leppää, sireeniä, pajua, suopursua, pihlajaa sekä näiden kaikkien sekoitusta. Lopputulokset yllättivät positiivisesti niin värien kuin pehmeyksienkin suhteen. Tuli kauniita pehmeitä nahkoja.

Kokeilussa totesin, että parkintaa kannattaa tehdä muullakin kuin pajulla.

Työn onnistumisesta lausun suuret kiitokset Marja-Liisalle ja Merjalle kannustavasta opastuksesta ja yhteistyöstä. Samulille tietokoneen salojen opetuksesta. Outille ihanasta ohjauksesta kirjallisen ja kieliopillisen muodon valmistumisesta.

Työssäni on kirjallinen osuus ja näytteet parkitsemisten lopputuloksista.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	1
2.	Historiaa	2
2.1	Nahan käyttöhistoriaa	2
2.1.1	Nivotus eli karvanpoistohistoriaa.....	2
2.1.2	Saamelaisten nivotustapoja	3
2.1.3	Parkitus- parkitseminen.....	4
2.1.4	Saamelaisten nahan parkinta	6
3.	Käytännön osuus	8
3.1.	Parkkien hankinta.....	8
3.1.1	Omien parkkien haku	8
3.2.	Taljojen hankinta.....	8
3.2.1	Oma taljat	9
3.3.	Nivotus eli karvanpoisto	9
3.4.	Parkitseminen.....	10
3.4.1	Kasviparkitus	11
3.4.2	Parkkiaineiden uuttaminen.....	14
3.4.3	Parkin keitto	14
3.5	Rasvaus ja pehmitys.....	16
4.	Parkituksen tuloksia	19
4.	Lopuksi.....	21
	Lähdeluettelo.....	23

1. Johdanto

Halusin lähteä kokeilemaan parkitseamista kasviparkeilla ja samalla näkisin minkä värisiä nahkoja saisin. Halusin selvittää, tarvitaanko välttämättä pajun parkkia pehmeän nahkan saamiseksi.

Karvanpoiston tein biologisesti muovipussissa. En halua käyttää teollista karvanpoistoa tai –värjäämistä, koska menetelmissä käytettäviä myrkkyjä jää nahkaan ja aineet voivat aiheuttaa esim. iho-oireita. Esim. nikkeliallergia lisääntyy ja nikkeliallerginen ei voi käyttää kromiparkittua nahkaa. Kromia on teollisesti valmistetuissa nahoissa.

Tulevaisuudessa ekologisesti tehdyillä tuotteilla on aina vain enemmän kysyntää.

Olen nähnyt muutamia kokeiluja kasviparkituksista ja se lisäsi kiinnostusta. Marjaana Lyytinen on tehnyt opinnäytetyönä kokeiluja parkituksista, joissa käytti mm. pihlajaa, kanervaa, suopursua, haapaa, koivua, leppää. Halusin kokeilla, mitä värejä eri puut antavat ja tuleeko pehmeitä sisnoja. Yleisin parkkiaine keitetään pajusta, jota on helposti saatavissa ja tuloksena ruskea pehmeä sisna. Halusin parkita kokonaisia nahkoja, jolloin pehmeys ja väri on paremmin havaittavissa kuin jos tekisin kokeiluja pieniin palasiin.

Lankoja on kasvivärjätty kauan, mutta tiedossani ei ole poronnanan värjäystä esim. sienillä. Tuttava kokeili värjätä mustikalla nahkaa, mutta väri ei pysynyt. Olisiko ollut syynä se, että ensin oli parkittu pajulla ja lopuksi värjäyskokeilu. Suunnittelin tekeväni muutaman valkoisen nahan, joihin tekisin värjäyksen sienillä ja marjoilla.

Värjäyskokeilu ei ehdi tähän työhön. Ensin pitää saada puhtaita verettömiä taljoja, joista tulee valkoisia ja värjäystulos on selvempi.

Mikäs olisi mukavampaa, kuin voida tehdä tuotteita täysin luonnonmukaisesti.

2. Historiaa

2.1 Nahan käyttöhistoriaa

Yli 700 000 vuotta sitten ns. Pystyihmiset (mm. Homo erectus) vaelsivat ihmiskunnan kehdoiksiin kutsutun Afrikan ulkopuolelle asuttaen suuren osan nykyisestä Euroopasta ja Etelä-Aasiasta. Tämä on vaatinut esi-isiltämme täysin uusia ekologisia tapoja sopeutua, sillä pohjoisempana vallitsi huomattavasti viileämpi ilmasto, ja elinolot olivat muutenkin koettelevammat. Tästä voidaan olettaa, että pystyihmiset käyttivät tulta ja pitivät kylmältä eristäviä eläinten taljoja ja nahkoja voidakseen pysytellä talvella lämpiminä. Selviytyminen ei kuitenkaan aina ole voinut olla helppoa, sillä elettiin erästä nykyisen jääkaudemme jäätiköitymisen huippuvaihetta. (Vanhapiha - Talvela, 2001)

Nahka eri muodoissaan on eräs merkittävimmistä ihmiskunnan käyttämistä luonnonmateriaaleista. Se on mitä ilmeisimmin kaikkein vanhin pukineiden ja asujen raaka-aine mahdollistaen osaltaan esi-isiemme ensimmäiset vaellukset lajimme alkuperäisten asuinalueiden ulkopuolelle.

Nahan käyttötavat ovat mitä ilmeisimmin kehittyneet huippuunsa jo nuoremmalla paleoliittisellä kivikaudella. Arkeologisten löytöjen perusteella ainakin jo cromagnonilaiset (eräs homo sapiens sapiens -muodoista) valmistivat eläinten nahoista vaatteita ja telttoja varsin hienostunutta uutuustekniikkaa hyväksi käyttäen - nimittäin ompelemalla. Vai miten pitäisi tulkita vanhimmat löydetyt luuneulat? On siis ilmeistä, että viileämmillä seuduilla, kuten Euroopassa, karkeasti muotoillut yksittäiset nahat korvasi viimeistään noin 40 000 vuotta sitten huomattavasti räätälöidymmät, toisiinsa huolellisesti kiinni ommelluista nahanpaloista valmistetut asukokonaisuudet. (Vanhapiha - Talvela, 2001)

2.1.1 Nivotus eli karvanpoistohistoriaa

Muinaisia menetelmiä olivat pitkäaikainen liotus vedessä tai lehtipuutuhkan käyttäminen. Vesiliotusta käytettiin, jos raakanahkaa ei tarvittu nopeasti. Liotusaika riippui veden lämpötilasta – aikaa mitattiin viikoissa ja päivissä. Nopeampi menetelmä oli tuhkaliipeän käyttäminen. Nahan karvapuoli kostutettiin vedellä ja kostealle pinnalle

levitettiin tuhkaa, jota tarvitaan poron kokoisen eläimen nahalle noin 10 litraa. Seuraavaksi nahka taitettiin kaksinkerroin karvapuolet vastakkain ja käärittiin rullalle. Lämpimänä kesäaikana nahka käärittiin tuoheen ja haudattiin matalaan kuoppaan viikoksi. Viileänä vuodenaikana se asetettiin vain varjoiseen paikkaan, piiloon koirilta. Viikon kuluttua käärö aukaistiin. Tuhkan sisältämä voimakas emäs eli lipeä oli vaikuttanut nahan uloimmaiseen kerrokseen pehmentävästi ja karvatupessa ollut karva alkoi irrota. Karva oli helppo kaapia pois ja se irtosi suurina tukkoina – ainoastaan nahan reunoihin saattoi joutua käyttämään kaavintaa. (Aaltonen & Arkko 1997, 183)

2.1.2 Saamelaisten nivotustapoja

Taljoja sopii liottaa vedessä ensin kesäkuussa, sitten taas elokuun lopulta järvien jäätymiseen asti (ei kuitenkaan tällöin Enontekiöllä); kesäkuumilla madot kalvaisivat taljaa. Taljoista näskätään liha-aines pois, kesi voidaan poistaa kokonaankin, jolloin nivotus käy nopeammin. Taljat pannaan kellumaan, karvapuoli ylöspäin, mieluummin n. 1 m:n syvyiseen järvenrantaan tai lampeen; jokainen niistä on tavallisesti kiinni pääpuolesta omassa seipäässään tai riippanuorassaan. Liotus kestää kevätkesällä viikon, syksyllä kaksikin. Enontekiöllä ja Inarissa menetellään niinkin, että talja kasteltuna haalealla vedellä kääritään kokoon ja toimitus uusitaan kahdesti päivässä n. viikon aikana. Kevättalvella voidaan tuvassa tai kodassa nivottaa niin, että kesipuoli voidellaan lämpimässä vedessä ja ruisjauhosta tehdyllä suuruksella, talja taitetaan vastakkain ja kääritään kokoon 2:si viikoksi, taljaa avataan ja kastellaan miltei joka päivä. Sitten karvat nyhdetään sormin irti, elleivät tarkoin lähde, niin jiekiöllä autellaan. Karvaton nahka haalealla vedellä huuhdottuna ripustetaan poikin ululle¹ tai puunoksalle siimekseen kuivumaan 1-2 vuorokaudeksi. Ellei käsittelyä jatketa, pannaan nahkoja useita päällekkäin katoksen orrelle. (T. I. Itkonen, 316-317)

¹ ULKU varras, salko, (kannatus)orsi. Kalastusterminologiassa myös nuotta- ja verkkovapeet ovat ulkuja . Monikon perusmuoto ULUT

2.1.3 Parkitus- parkitseminen

Parkitus-sana tulee puun parkista saatavista parkkiaineista, parkkihapoista, joilla on kyky saattaa raakanahka ”kypsään” nahkamuotoon. Englanninkielessä parkkiaineen sana ”tan” johtuu tammen parkista. Suomessa ammattikielessä käytetty sana ”karvaus” tulee ruotsin kielen sanasta ”garveri” ja saksankielen sanasta ”gerbung”. Karvaus merkitsee parkitusta eikä karvanpoistoa. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Muinaisten suomalaisten vanhimmat nahanmuokkaukset kohdistuivat turkisinahkaan. Jo suomalais-ugrilaisessa kantakielessä on sana pieksää, joka tarkoittaa nahan muokkaamista puukepeillä, luu- tai kivinuijalla. Tämä työvaihe kuuluu olennaisesti rasvaparkitusmenetelmään. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Varhaisia parkitusmenetelmiä on vuodan pureskeleminen, joka oli yleensä naisten tehtävänä. Tällöin suussa pureskeltiin lepän kuorta, joka osaltaan lievästi parkitsi, mutta ennen kaikkea värjäsi nahkaa. Tämä menetelmä on vielä hyvin myöhään ollut saamelaisten käyttämä. Pureskelun vaikutuksesta lihapuolella olevaa rasvaa kulkeutui kuitujen väliin. Kysymyksessä oli eräänlainen rasvaparkitus, jota syljen entsyymit ja lepän kuoren parkkihapot vielä tehostivat. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Mitkään lähdeaineistot eivät anna viitteitä siitä, milloin suomalaiset oppivat kasviparkituksen. Koska obinugrilaiset eivät sitä tunteneet vasta kuin vuosisadan vaihteessa, on syytä olettaa, ettei suomalais-ugrilainen kantakansa myöskään sitä tuntenut. On perusteltua väittää, että tapa opittiin itämerensuomalaisilta balteilta noin 500 eKr. – onhan parkki-sana ja siitä johtuva verbi parkita verrattain myöhäinen ruotsalainen lainasana. Tämä viittaisi kasviparkituksen ajoittumisen ehkä pronssi- ja rautakauden vaihteeseen. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Vanha kantasuomalainen nahka-sana merkitsee sekä raaka nahkaa että muokattua nahkaa tai parkittua nahkaa – toisin kuin useimmissa eurooppalaisissa kielissä. Raakaa nahkaa ilmentävä sana vuota on tullut kieleemme balttilaisena lainasanana. Koska alkukantainen rasvaparkitus oli aina vain turkiksen eli karvapäällisen nahan valmistusta,

uuden sanan tarpeettomuus oli luonnollista. Vasta karvotun nahan syntyminen johti erillisiin sanoihin. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Kasviparkituksen tullessa yleiseksi siirtyi nahan valmistusta merkitsevä parkita-sana vähitellen korvaamaan kantasanaa pieksää, joka unohtui alkuperäisessä merkityksessään. Parkkiliuoksessa kelluva vuota ei enää vaatinut pieksemistä.

Parkkinahkaa valmistettaessa karvat poistettiin liottamalla. Tämä tapahtui joessa tai järvessä nivottamalla, jolloin karvat irtosivat. Kalkin käyttö karvonnassa syrjäytti tuhkan suhteellisen myöhään alkaen maan lounais- ja länsiosista, missä kalkkikiveä oli saatavissa. (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190)

Länsi-Suomessa parkitukseen käytettiin pääasiassa pajuparkkia, Karjalassa koivuparkin eli rovuksen käyttö oli yleistä. Tammen kuori, jota maassamme on niukasti, oli vähän käytettyä, mutta vuonna 1774 kuninkaallinen asetus määräsi kaikki nahanvalmistajat käyttämään vain tätä parkkiainetta. Nahan valmistus oli Suomessa ollut vuosisatoja pelkästään kotitarveparkitusta, ja se jatkui sellaisena aina tälle vuosisadalle asti.

Parkitusmenetelmiä ja –aineita on lukuisia, vanhimpia menetelmiä ovat rasva-, virtsa- ja savuparkitus. Seuraavaksi tulevat erilaiset kasviparkitusmenetelmät.

Virtsaparkitus sopii parhaiten ohuille nahkalaaduille, kuten kalan ja linnun nahoilille.

Rasvaparkitus tehtiin Suomessakin ensin kalan ja hylkeen traanilla. Juoksevan rasvan asemasta voidaan käyttää aivoista tai maksasta valmistettua voidemaista pastaa, jota levitetään puhdistetulle nahalle. Sanotaan, että hirvellä tai peuralla on juuri niin isot aivot, että ne riittävät eläimen oman nahan parkitsemiseen. Jos halutaan vaaleaa nahkaa, pelkkä rasvaparkitus riittää, mutta jos tarkoituksena on saada vaaleanruskeaa nahkaa, se pitää seuraavaksi savustaa. Savun sisältämät aldehydit jatkavat parkitsemisprosessia, jolloin nahasta tulee sitkeämpää ja vedenkestävämpää. Savustus suoritetaan kodassa lehtipuusavua käyttäen. Tuloksena on nahkaa, jonka väri on keltaisen ja beigen väliltä. Tämä nahka on samaa, jota amerikkalaiset eräperinneharrastajat kutsuvat nimellä ”Buckskin” (Aaltonen – Arkko 1997, 187-190).

2.1.4 Saamelaisten nahan parkinta

Kuoritaan pajua, raita ei kelpaa, mutta Enontekiöllä voidaan käyttää koivunparkkia, Koltan-Lapissa sekä pajun- että koivunparkkia, 10 taljaa varten 300-400 pajua. Kuoret laitetaan noin sormenpituisiksi katkottuina tai kiven päällä survottuina isoon kiehuvaan pataan tai kattilaan ja niitä keitetään tuntikausia; Enontekiöllä lisätään vähän suolaakin. Joskus käytetään myös lepänkuorta, Inarissa vähän koivuntuhkaakin. Inarissa keitetään pajun ja varsinkin lepänkuoria. Seosta hämmennellään, tuli sammutetaan ja pata peitetään puukannella tai vaatteella niin tiiviisti, ettei höyry pääse haihtumaan; keitos saa jäähtyä haaleaksi. Nahkoja pannaan päällekkäin jopa 8 kpl isoon koverrettuun ruuheen tai muuhun puuastiaan, esim. saaviin, niiden puuttuessa isoon vaskikattilaan, jolloin nahka taitetaan nelinkerroin; nahkojen tai nahan kerrosten väliin pannaan parkkimoskaa ja astiaan kaadetaan tummanruskeaa parkkivettä niin paljon, että nahat peittyvät. Nahkojen reunat käännetään ruuhen sisään ja kasaa nostellaan niin, että vesi pääsee joka väliin. Painoksi pannaan kivi tai astia peitetään taljalla; se saa olla siinä 1-2 viikkoa, joll' aikaa sisällystä liikutellaan ainakin 7 kertaa ja voidaan keittää uuttakin parkkivettä. Enontekiöllä nahat otetaan muutaman vuorokauden kuluttua pois sekä huuhdellaan samassa vedessä, jota ensin lämmitetään. Nyt parkitsija laittaa uuden veden, jossa nahkoja pidetään jokunen vuorokausi, ja samoin menetellään vielä kolmannen kerran. (T. I. Itkonen, 317)

Lappalaisten tavan parkita nahkaa 1700-luvulla kuvaili Linné seuraavasti:

"Naudanvuota upotetaan haaleaan veteen ja haudataan sitten majan tai kodan perimmäiseen soppeen. Sama toistetaan päivittäin, kunnes karvat alkavat irrota, jonka jälkeen ne kaavitaan irti käyrällä kaavinraudalla; jotkut aikaa säästääkseen vain raaputtavat karkeasti veitsellä karvat pois. Kun vuota on saatu karvattomaksi, keitetään hienoksi hakattua tuoretta koivun sisäkuorta puhtaassa vedessä puoli tuntia, minkä jälkeen seoksen annetaan jäähtyä haaleaksi. Vuota upotetaan siihen, ja tämä toistetaan kahtena seuraavana päivänä. Sitten vuota kuivataan varjoisessa ja ilmastavassa paikassa. Tällaisia vuotia pidetään parhaina, koska ne kestävät vettä muita paremmin. (Yrttitarha 2007)

Samuli Paulaharjun keräämä perimätieto Hailuodosta kertoo parkitsemisen vähän toisin. Parkkina käytettiin tavallisesti pajun ja kuusen, harvemmin koivun kuorta. Ensin käytettiin pajunparkkia ja lopuksi kuusen parkkia, että nahka saatiin vaaleammaksi. Parkkiliemen piti olla vahvaa. Hienot nahkat parkkiutuivat parissa kolmessa viikossa, mutta isoja vuotia piti vanhentaa parikin kuukautta, ennen kuin ne tulivat läpi parkituiksi. Kaikkia nahkoja ei parkittu kuitenkaan läpi. Uskottiin että nahka kesti paremmin, jos se oli sisältä "raakaa". Valmiista nahoista ommeltiin sitten jalkineita. Vasikannahat käytettiin saappaiden varsiksi ja lampaannahat kintaiksi ja naisten kengänvarsiksi. (Yrttitarha 2007)

Ainakin näitä kasveja käytettiin parkitukseen:

Kuusen kuorta on käytetty nahan parkitsemiseen niin, ettei se kangistu pakkasesta tai kovetu vedestä.

- Kanervan varsi ja ketohanhikin juuri ovat käyneet nahkojen parkitusaineiksi.
- Sianpuolukka oli yleisesti parkituksessa käytetty kasvi. Kutsuttiinpa kasvia kansanomaisesti kangasparkiksi.
- Rohtoraunioyrtistä on valmistettu voidetta, joka piti nahat kauan pehmeinä.
- Lönnrotin mukaan rätvänän juuren on sanottu olevan hyvä nahkojen parkitsemisessa, jopa tammen kuorta parempi. Sitä on voitu käyttää myös nahan värjäämisessä punaiseksi. Linnén kertoma lappalaisten värjäysmenetelmä oli varsin yksinkertainen ja nopea: juurta pureskeltiin ja sitten nahka siveltiin värjäytyneellä syljellä. Tämä selitti sen, että lappalaisilla oli punaisia kauluksia ja hihansuita, punaisia vöitä ja sääryksiä.
- Tammen kuori on parhainta ainetta nahkojen parkitukseen. (Yrttitarha 2007)

3. Käytännön osuus

3.1. *Parkkien hankinta*

Parkit kerätään keväällä lehtisilmujen puhkeamisen aikaan. Silloin kuori irttoa helpoimmin. Vanhan uskomuksen mukaan uudenkuun aikaan kerätyt parkit parkitsevat paremmin. Kuoret kuivataan ja varastoidaan myöhempää käyttöä varten. Ennen keittämistä kuoret silputaan. (Eskelinen & Franck 1999, 76)

3.1.1 Omien parkkien haku

Keväällä parkkien teko on todellakin helpointa. Kesä 2007 oli hyvin sateinen ja koivusta otin parkkia heinäkuun lopussa, jolloin parkki irtosi tosi helposti. Ensin irrotin tuohen, sitten viilto parkin läpi ja lohkoisin sen isoina laattoina. Pihlajasta kuori irtosi helposti kesäkuun loppuun asti, mutta kun kukinta oli ohi, parkki piti vuolla. Pajusta kuori irttoa keväällä vetämällä ja kun ne sitten taittelee nippuihin, on ne helppo kuivata ja säilyttää juures- tai paperisäkeissä. Kauppojen paperikassit ovat myös hyvänkokoisia säilyttää parkkeja ja helppo kuljettaa. Kesällä 2007 Ensi Aikio ja Milla Pahajoki silppusivat parkit oksasilppurilla hienoksi, jolloin pienempään tilaan saa enemmän parkkia. Pajua voi kuoria ympäri vuoden, mutta siinäkin kevät on helpoin aika.

Väriin vaikuttavat asiat esim. maaperä, parkin säilytys aika, onko parkki kuorittu nuorista vai vanhemmista pajuista. Jos parkin irrottaa nuorista pajuista ja aloittaa parkin keiton tuoreista parkeista (ei kuivata parkkeja), saa vaaleamman nahan.

3.2. *Taljojen hankinta*

Yleisin poron teurastusaika on syystalvella erotusten yhteydessä. Sisnat valmistetaan useimmiten näistä syystalven vuodista. Parhaita sisnanahkaa saa kuitenkin niin sanotussa kevätkarvassa olevan poron taljasta, sillä siitä tulee kaikkein kiiltävintä. Taljasta poistetaan karvat nivottamalla eli liottamalla joko vedessä tai lumen alla.

Teurastuksen jälkeen sisnaksi muokattava talja on valittava huolella. Kaksivuotiaan tai vanhemman poron talja on sopivan vahvaa sisnamateriaaliksi. Nahassa ei saa olla paljon verijälkiä, sillä ne kovettavat nahkaa. Sisnanahaksi valitaan talja, jossa on mahdollisimman vähän kurmupaarman aiheuttamia reikiä. Taljan tulee olla täydessä karvassa. Jokaisella käsityöläisellä on omat menetelmänsä parhaan lopputuloksen aikaansaamiseksi. Sisnan valmistuksessa on myös alueellisia ja jopa tietyissä suvuissa kulkevia parkitustapoja. (Poromaterialana 2007)

3.2.1 Oma taljat

Taljat saa siisteimpinä kotiteurastuksia tekeviltä, mutta teurastamoilta teurastusten alettua saa ostettua isompia eriä.

Taljat hankin tuttavien kautta syksystä 2006 alkaen kevättalven 2007 aikana pienissä erissä kotiteurastuksista. Halusin vasan taljoja, koska ne ovat pieniä ja kevyempiä käsitellä ja näskätä. Valinnassa ei tarvinnut ottaa huomioon käyttötarkoitusta. Taljat olivat osittain erittäin kurmusia ja osa oli ollut talven lumen alla kasassa. Kevätauringon lämmössä, lumen sulaessa päältä, taljat olivat alkaneet nivomaan.

Lokakuun alussa 2007 Ensi Aikio nivotti taljoja, joita osti suoraan Toivoniemen teurastamolta ja sai ne heti nylkemisen jälkeen, lämpiminä. Ensi puhdisti ja pesi taljat mäntysuopavedellä ja laittoi jätesäkkeihin nivomaan. Nivominen oli nopeaa – vasannahat seuraavana päivänä, isommat 2-3 vrk.

3.3. Nivotus eli karvanpoisto

Nivotus tehdään joko kemiallisesti tai biologisesti.

Biologinen parkitus on luonnon oma käymis- ja mätänemisprosessi, jossa bakteerit lisääntyvät hitaasti. Bakteerit ja entsyymit irrottavat karvan.

Biologisia karvanpoistoja ovat:

- lammikossa
- lumihangessa
- muovipussissa

Nivotin taljat muovipussissa sitä mukaan, kun sain ne. Leikkasin taljoista saparon, korvat, liha- ja rasvapalat. Pesin taljan kesipuolen haalealla mäntysuopavedellä, jotta irtoava veri ja roskat lähtevät pois, karvoja ei saa kastella. Jos reunassa on verisiä karvoja, niitä voi leikata pois. Levitin ohuen kerroksen mäntysuopaa kesipuolelle, laitoin märkiä käsipyyhepapereita niska alueelle, jos siinä oli imeytynyttä verta. Paperit imevät verta pois. Veri kovettaa nahkaa. Taitoin taljan kaksinkerroin kesipuolet vastakkain ja käänsin vatsaosat päälle, pyöritin rullalle sitten muovisäkkiin. Säkkiin niin monta taljaa kun mahtuu, ilmat pois ja säkin suu solmuun. Toistin pesun vedellä ja levitin mäntysuopaa kesipuolelle siihen saakka kunnes karvat irtosi.

Karvat irtoavat nivoutuneesta taljasta pyyhkäisemällä. Joskus jää tupsuja, jolloin nahka laitetaan haaleaan veteen ja hetken päästä karvat lähtevät peukalolla työntäen myötäkarvaan. Jos karvatupsuja on paljon eivätkä ne irronneet helposti, jätin nahat saaviin likoon seuraavaan päivään. Karvat yleensä irtosivat, jos jukuripäitä jäi, lähtivät ne yleensä parkituksen alussa pois tai sitten ne vain jäi ja valmiissa nahassa on muutama tupsu. Nivotus kesti 5-8 vrk

Nivotus ja nivoutuneet taljat haisevat niin pahalle, että työhön on oltava omat tilat tai työ tehtävä sellaiseen aikaan, että sen voi tehdä ulkona.

Jos taljat ovat nivotusta aloitettaessa olleet verisiä ja veri ehtinyt imeytyä läpi nahkasta, ei verisistä kohdista saa täysin pehmeitä. Verisiin kohtiin laitetaan nivotuksessa pesujen yhteydessä märkiä käsipyyhepapereita, ne imevät osan verestä.

3.4. Parkitseminen

Parkituksen tarkoituksena on muuttaa nahan kemiallisia ja fysikaalisia ominaisuuksia paremmiksi. Parkkiaineet vaikuttavat nahan kollageenikuituihin. Ne muuttuvat parkituksessa kestävimiksi ja paremmin säilyviksi. Parkituksen jälkeen nahka kestää paremmin kemiallisia aineita ja esim. nahan vedensietokyky paranee. Parkitseminen antaa nahoille myös väriä parkkiaineesta riippuen sekä saa nahan tuoksumaan paremmalle. Parkitun nahan hyviä ominaisuuksia on myös se, että sen lämmönsietokyky nousee. Se kutistuu kuivuessaan vähemmän kuin parkitsematon nahka ja soveltuu siten paremmin esim. ompelamiseen. Parkitsemattoman nahan kuidut nimittäin liimautuvat toisiinsa kuivuessaan ja korkeissa lämpötiloissa, jolloin nahka

muuttuu kovaksi. Merkittävintä kuitenkin lienee, että parkitseminen tekee nahat pehmeiksi ja kypsyttaa eli tavallaan kuolettaa ne ja tekee siten niistä myös paremmin säilyviä. (Eskelinen & Franc 1999, 58-59)

Ensimmäisiä tunnettuja parkkausaineita oli puunkuori eli parkki, josta on jäänyt kieleemme termi parkitus. Muita aineita olivat tuhka, savustus, kalaöljyt, tai pureskelu, jolloin syljen entsyymit parkitsivat nahan. (Purmonen 2007)

3.4.1 Kasviparkitus

Nahanvalmistukseen tarvittavat kasviparkkiaineet ovat kasvimaailmassa erittäin yleisiä. Suurimmat pitoisuudet tavataan kuoreissa. Lehdissä on sumakin lehtiä lukuun ottamatta yleensä vain vähän parkkiainetta ja vain harvojen puiden puuaineksesta löytyy paljon parkitsevaa ainetta. On olemassa myös joukko hedelmiä, joissa on merkittävä määrä parkkiainetta. Vain niillä kasveilla ja kasvinosilla, joissa on runsaasti parkkiainetta ja joita on paljon, on kaupallista merkitystä. (Eskelinen & Franc 1999,73)

Kasvimaailmasta löytyvillä parkkiaineilla ei ole mitään tunnusomaista yhtenäistä kemiallista rakennetta. Esim. mimosankuoren tai sumakinlehtien sisältämä parkkiaine eroaa merkittävästi kuusenkuoren tai pajunkuoren parkkiaineesta. (Eskelinen & Franc 1999,73)

Parkkiaineet voidaan jakaa niiden ominaisuuksien mukaan useaan eri ryhmään. Samoin yhtä erilaisia kuin yksittäiset parkkiaineet ovat parkitsevilta ominaisuuksiltaan, voivat olla myös niillä valmistetut nahat. (Eskelinen & Franc 1999,73)

Kasviparkkiaineita on suhteellisen paljon. Seuraavassa on lueteltu tärkeimmät parkkiaineita sisältävät kasvit parkkiainetta sisältävien kasvinosien mukaan jaoteltuna:

Kuoret	Puuaines	Hedelmät
Tammenkuori	Tammipuu	Valonea
Kuusenkuori	Guebrachopuu	Trillo
Mimosankuori	Kastanjapuu	Myrobalani
Mangrovenkuori	Urundayppuu	Algarobilla
Malettonkuori	Tizerapuu	Dividivi
Pajunkuori	Katechupuu	Teri
Hemlokinkuori	Bablah	

Lehdet	Juuret	Kasvannaiset
Sumakki	Badan	Veripahka
Gámbier	Canaigre	Väriomena

(Eskelinen & Franc 1999,73)

Kotimaisista parkkiainetta sisältävistä kasveista tärkeimmät ovat tammi, kuusi ja paju, joilla on ollut teknistä merkitystä Suomen nahkateollisuudessa.

Tammenkuori on yksi vanhimmista käytetyistä parkkiaineista. Tammet eroavat parkkiainepitoisuudeltaan alkuperän ja luontaisesti myös yksilöllisyyden mukaan. Puut kuoritaan n. 15 – 18 vuoden ikäisinä lehtisilmujen aukeamisen aikaan. Tammenkuorta on käytetty teollisuudessa lähes yksinomaan pohjanahan valmistukseen.

Tammenkuorella parkittu nahka saa keltaruskean värin. Tammipuu ei sovellu parkkiaineeksi sellaisenaan, vaan siitä tehdään yksinomaan uutetta. Koska nuorten puiden puuaineksessa on vain vähän parkitsevaa ainetta, valmistetaan uute hyvin vanhoista puista, joiden puuainepitoisuus on 4-10%.

Kuusenkuori on parkkiaine, jota saadaan eri puolilta Eurooppaa ja useista Euroopan ulkopuolisista maista. Parkkikuorta irrotetaan toukokuun alusta elokuun alkuun asti. Parhaana parkitukseen pidetään punaruskeaa, tasaista kuorta, joka on iältään jopa 40-vuotiasta. Kuusenkuorta on käytetty lähinnä yhdistelmäparkeissa tammen, guebrachon

ja valonean kanssa. Kuusenkuorella parkitut nahat ovat väriltään keltaruskeita, täyteläisiä ja kovia.

Pajunkuori on kotimaisista parkkiainetta sisältävistä kasveista ehkä helpoimmin saatavissa. Paju kuoritaan keväällä, kun mahla alkaa virrata. Silloin kuori irtoaa helpoimmin. Pajulla parkitessa saadaan pehmeää, joustavaa ja vaaleaa nahkaa.

Koivunkuorta on käytetty lähinnä Pohjois-Amerikassa ja Neuvostoliitossa rajoitetusti nahanparkkitukseen. Tuloksena on huonohko keltapunainen nahka. (Eskelinen & Franc 1999,74)

Kasviparkituksessa käytetään nykyään pääasiassa mimosa- ja guebrachon-puista saatavaa parkkiuutetta (30%). Aikoinaan käytettiin pajun-, koivun-, kuusen- ja tammenparkkeja, mutta sittemmin valmiit uutteet ovat korvanneet suuritöisen parkinkeittämisen. (Eskelinen & Franc 1999,75)

Seuraavassa on lueteltu eräitä parkkiainetta sisältäviä kasveja ja niiden sisältämät parkkiainepitoisuudet

Puulaji	Parkkiainepitoisuus -%	
Koivu	12	
Paju ja raita	10	
Tammi (puu)	10	
Kuusi	10	uute 50
Pihlaja	alle 10	
Leppä	alle 10	
Kastanjapuu	10	uute 70
Mimosaparkki	30	uute 42
Quebracho-puu	20	uute 70
Quebracho-parkki	4,5	
Quebracho-uute	70	

Kanervalla, rätvänällä, sianpuolukan lehdillä, suomyrtilä, suopursulla, humalalla ja teen lehdillä on myös parkitsevia ominaisuuksia ja näitä kasveja on muinoin käytetty kotiparkkitukseen. (Eskelinen & Franc 1999,75)

3.4.2 Parkkiaineiden uuttaminen

Nahas voi vastaanottaa kasviperäisen parkkiaineen ainoastaan silloin kun se on vesimäistä. Liukenevat parkkiaineet pitää siis liottaa veteen ennen kuin niitä voidaan käyttää parkitukseen. (Eskelinen & Franc 1999,75)

Parkit kerätään keväällä lehtisilmujen puhkeamisen aikaan. Silloin kuori irtoaa helpoimmin. Vanhan uskomuksen mukaan uudenkuun aikaa kerätyt parkit parkitsevat paremmin. Kuoret kuivataan ja varastoidaan myöhempää käyttöä varten. Ennen keittämistä kuoret silputaan tai murskataan mahdollisimman hienoksi.

Kattila ladotaan lähes täyteen murskattuja kuoria. Päälle kaadetaan vettä niin, että kuoret juuri ja juuri peittyvät. Keitetään 2-3 tuntia, paras keittolämpötila keitokselle n. 90-95°C. Kun ensimmäinen erä on keitetty, kaadetaan parkkiliemi toiseen astiaan ja keitettyjen parkkien päälle kaadetaan uusi vesi ja keitetään toiseen kertaan. Kun on taas keitetty, otetaan parkit liemestä ja tilalle laitetaan uudet parkit. (Eskelinen & Franc 1999,75)

3.4.3 Parkin keitto

Keitin parkkiliemiä koivun-, sireenin-, pajun-, lepänparkeista ja suopursusta. Aloitin parkitsemisen koivulla ja pajulla elokuussa 2007.

Keitin parkkiliemet painekattilassa, suopursun pienemmässä kattilassa. Laitoin parkkeja kattilan puolilleen, kuumaa vettä päälle kattila täyteen. Ensi Aikion ohje keittämiseen on:

- ensimmäinen keitto 2 tuntia
- toinen keitto 1,5 tuntia
- kolmas keitto 1 tunti

Noudatin tätä ohjetta, mutta keitin parkkeja 4-5 kertaa. Parkkeja voi keittää niin moneen kertaan kuin väriä lähtee ja aloittaa sitten parkitsemisen viimeisillä keitoksilla. Kattilaan voi lisätä ruokasoodaa n. 2-3 rkl, jolloin väri irtoaa parkeista hyvin ja näyttäisi siltä, että

parkkivedet, joiden keitossa on käytetty soodaa, parkkiväri imeytyisi nopeammin nahkaan.

Parkkivesi ei saa olla kuumaa. Sanotaan, siinä missä voi sulaa, siinä nahka palaa eli noin 37 astetta on hyvä. Lämmin parkkivesi imeytyy nopeammin.

Parkitsemisen voi tehdä saavissa tai koneessa. Saaviin tehdään parkkiliemi ja siihen nahka. Nahkaa tulee liikutella välillä tasaisemman värin saamiseksi.

Pulsaattoripesukone nopeuttaa parkitsemista huomattavasti. Siinä nahkat menevät solmuun, mutta väliin voi keskeyttää pyöryksen ja oikoa nahkoja. Parkkiliemestä tehdään aluksi laimea ja vahvennetaan asteittain. Nahka on kypsynyt, kun siitä muodostettu pallo puristettaessa päästää nesteen ja ilman kuplien ja vaahdoten lävitseen. Sen jälkeen nahka laitetaan ns. täysparkkiin, joka koostuu eri vahvuisista (1-3) keitoksista, joita ei laimenneta vedellä. Jos on jäljellä vain ensimmäistä keitosta, sitä on laimennettava vedellä, näin saadaan haluttu väritummuus. Läpiparkkiintuminen tarkistetaan leikkaamalla reunasta pala pois, jos välissä on vielä vaalea raita (raakaa) jatketaan parkitsemista. Kenkänahkoja ei parkita täysin läpi eli ohut vaalea raita saa jäädä. Läpiparkkiintumatonta nahkaa ei saa täysin pehmeäksi. Toiset pitävät nahkoja täysparkissa niin kauan kuin nahat vetävät väriä.

Toivoniemessä on iso parkitusrumpu, johon mahtuu kerralla pyörimään 60 nahkaa.

Parkitsin nahat koulun rummussa, johon laitoin kerralla 5-7 nahkaa koosta riippuen.

Parkkivesi sekoitetaan kaikista keitoksista + vettä. Tässä Ensi Aikion ohje parkkiveden laimennuksista yhdelle nahkalle:

1. 3 vettä + 1 parkkia, pyöritään kunnes liemi on kirkasta eli parkki imeytynyt
2. 2 vettä + 1 parkkia
 1. 2 vettä + 2 parkkia
 2. 2 vettä + 2 parkkia
3. 2 vettä + 2 parkkia
4. 1 vettä + 3 parkkia – parkitse tällä seossuhteella, kunnes ilma kulkee läpi ja sitten täyteen parkkiin, kunnes haluttu väri tullut tai nahka ei enää ime väriä.

(Aikio 2005)

5.

Parkitusten välillä näskätään. Joittenkin ohjeitten mukaan näskätään, joka välissä, kun parkkivesiä vaihdetaan. Toiset parkitsevat useampaan kertaan ensin ja näskäävät vasta sitten, jolloin rasva ym. lähtee helpommin pois. Näskääminen käsin on erittäin raskasta työtä. Onneksi siihen on saatu helpotusta, kun Toivoniemen

Kaavintakone

nahkamuokkaamolla on kone, jolla kaavinta on nopeaa ja kevyempää. Koneella näskäystä tarvitaan yleensä vain kerran, paksummat ehkä kaksi (2) kertaa. Ennen kaavintaa kannattaa tehdä alkuparkinta jotta nahka ei ole enää niin liukas. Rumpunahkoja ei parkita ja niitten kaavinta koneella vaatii kokemusta. Lisätietoja Toivoniemen nahkamuokkaamon käytöstä ja ohjaajista saa Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta Inarista.

Kaavitaan

Käsin näskätessä on näskäyskertoja tehtävä, kunnes näskäysjäte on koko nahan alueelta murumaista. Näskäyskertojen välillä aina parkitaan.

3.5 Rasvaus ja pehmitys

Kaikkien nahkojen rasvaukseen käytin Ensul AM 90 (Kemin Nahkatarvike 6,20 / kg + postikulut, 2007)

Kaikille nahoille olen tehnyt lähes samanlaiset käsittelyt. Rasvaus on osalle tehty pinta rasvauksena, osalle koneessa ja osalle saavissa.

Pintarasvaus: sekoita rasvaa 1 dl ja 1 dl laimeaa lämmintä parkkia. Totesin kuitenkin ensimmäisen nahan rasvauksen jälkeen että 0,5 dl rasvaa ja 0,5 dl parkkilientä riittää pieneen nahkaan.

- levitä nahka pöydälle pintapuoli ylös ja levitä seos tasaisesti pinnalle
- taittele nahka pintapuolet vastakkain ja laita muovipussiin huoneen lämpöön vuorokaudeksi

- laita seuraavana päivänä nahat hetkeksi valumaan, vie ulos kuivumaan tai pakasteeseen odottamaan kuivattamista ja pehmitystä

- kuivumisen aikana muista venytellä nahkoja välillä, pehmenevät ja oikenevat. Aloita pehmitys, kun nahat ovat lähes kuivat.

Koneessa: 0,5 dl rasvaa per nahka + hyvin laimeaa parkkivettä sen verran, että nahat ovat väljätkösti, jotta seos pääsee joka paikkaan imeytymään. Pyöritin noin tunnin, mutta vähempi aika riittää noin 20 – 30 min.

Astiassa rasvaus: sekoita rasvaa 0,5 dl nahkaa kohti kuumaan laimeaan parkkiveteen. Lisää laimeaa parkkivettä sen verran, että nahat ovat väljästi liemessä. Liemi kädenlämpöistä. Liikuttele nahkoja, jotta rasva imeytyy tasaisesti. Nahkoja pidetään rasvauksessa n. vrk, jonka jälkeen valutus ja ulos kuivumaan tai pakasteeseen odottamaan kuivatusta ja pehmitystä.

Kun nahat kuivatetaan ulkona, on niitä venyteltävä kuivumisen alettua. Mikäli unohtaa venytellä ja nahat pääsevät kuivumaan liikaa, tulee kovia nahkoja, jotka on sitten kostutettava uudestaan ennen pehmitystä.

Nahat pehmitin Toivoniemessä rummussa. Pehmitys piti tehdä kahteen kertaan, koska ensimmäisellä kerralla osa nahoista oli liian märkiä, kaikki nahkat. Nahat piti kuivattaa uudelleen ulkona sopivan kuiviksi ja viedä rumpuun uudestaan. Rummutuksen jälkeen olen vain venyttänyt nahat suoraksi.

4. Parkituksen tuloksia

Koivu 1 kpl

Koivuparkit kannattaa pilkkoa pieniksi ennen keittoa, jotta parkki irtoaa helpommin.

Rasvaus: pintarasvauksena 1dl rasvaa+1dl laihaa parkkia levitin pintapuolelle. Käänsin pinnat vastakkain, taittelin kasaan ja muovipussiin yöksi. Seuraavana päivänä valutin sisällä hetken ja ulos kuivumaan. Lopputuloksena kauniin punertava pehmeä nahka.

Koivu-paju 1 kpl

Rasvaus koneessa n.1h. Tuli pehmeä, kaunis ruskea nahka. Ei eroa pelkällä pajulla parkittuun.

Pihlaja 2 kpl

Parkittuina ja märkinä nahat olivat kauniita tumman punaruskeita. Pintarasvaus.

Pihlajalla tuli kovahkot ruskean punertavat, kiiltäväpintaiset nahat. Pehmitysrummusta tuloksena peltimäisen kovat nahat. Kostutin nahkaa ja pehmittelin käsin, jolloin pahimman kovuuden sain pois. Mietin, olisiko pitänyt pehmytyksen aikana välillä pysäyttää rumpu ja nahkoja venytellä. Olin aiemmin kuullut, että pihlajalla tulee kovat nahat, mutta halusin itse kokeilla.

Sireeni 2 kpl

Parkitsemisessa meinasi välillä usko loppua koko hommaan, kun nahat olivat niljakkaan liukkaita, vihertävän harmaita, aika tympeän väriset. Tuli tunne, ettei sireeni parkitse ollenkaan, vaikka selvästi imi väriä. Parkkiintumista tapahtui ja ilma tuli läpi.

Rasvasin ämpärissä. Laitoin vajaa 3 dl rasvaa ja reilu 4 litraa laihaa parkkia ämpäriin vrk:ksi. Lopputulos kuitenkin yllätti. Nahoista tuli pehmeitä hailakan vihertäviä, kauniita.

Paju

Pajulla olin parkinnut aiemmin tähän työhön. Rasvaus koneessa. Pajulla tulee pehmeitä, kauniin ruskeita nahkoja. Värin tummuuden saa haluamakseen käyttämällä vaaleisiin tuoretta parkkia tai lopettaa värin imeyttämisen, kun nahka on kypsä. Kuivatulla vanhalla parkilla saa tummempia nahkoja, kun imeyttää täysparkkia pitempään. Näytteissä on myös täyteläiseksi parkittu nahka, eli parkitsin niin kauan kun nahat imivät väriä.

Suopursu 2 pientä kpl

Nahat joita aloin parkita olivat pieniä ja ohuita. Koneessa väri imeytyi hyvin. Pinta rasvaus. Rasvauksen jälkeen nahat liukkaita, väri tumman violetti, kauniita. Pehmitysrummussa toisesta nahasta tuli pehmeähkö, mutta toisesta kova koppura. Venytellessä väri haaleni lähes pajulla parkitun näköiseksi. Toinen nahka muokkauksesta huolimatta edelleen kova. Rasvasin pinnan nahanhoitoaineella Equifix:llä, joka on mehiläisvahaa sisältävä nahkabalsami. Tämä tummensi ja pehmensi nahkaa, joka nyt näyttää kauniilta ja on käyttökelpoinen.

Sekaparkki 3 kpl

Sekaparkkiin sekoittelin eri parkituksista jääneitä liemiä. Aloitin pihlaja-leppä-sireeni seoksella saavissa. Käytin jatkossa pihlajaa, leppää, pajua ja koivua, mitä milloinkin oli joko jotain yksin tai sekoituksina. Nahat turposivat välillä. Sekoitin kolme (3) kourallista karkeaa suolaa laimeaan parkkiin, johon nahka n. tunniksi, jona aikana nahat laihtuu. Rasvaus koneessa. Nahoista tuli pehmeitä, ruskeita. Nahoissa ei eroa pajulla parkittuun.

Valkoinen nahka 1 kpl

- 1 litra piimää
- ruisjauhoja
- merisuolaa 2-3 rkl

Tein löysähkön vellin, johon laitoin nivotetun ja koneella kaavitun nahan. Pidin liemessä 2,5 vrk, heiluttelin välillä. Nostin valumaan muovilla suojatun näskäyspukin

päälle. Tässä vaiheessa nahka pitäisi näskätä, mutta tämä nahka oli näskätty nivotuksen jälkeen. Vein varastoon kuivumaan. Valkoisen nahan pehmyyksessä olikin kova työ. Pehmitys on tehtävä käsin. Pehmyyksen aikana nahka kuivui liikaa ja koveni, kostutin vedellä ja vein ulos. Pehmitys onnistui aika hyvin. Isoa nahkaa on vaikea saada pehmeäksi. Kosteaa osaa nahasta on pidettävä pehmyyksen aikana muovipussissa kuivumisen estämiseksi. Suositellaankin nahan pehmittämistä pienemmissä paloissa.

4. Lopuksi

Tämä työ oli todella mielenkiintoinen ja antoisa. Aiemmin olin parkinnut pelkästään pajulla, mikä onkin yleisin tapa. Tiesin koivuparkitusta käytettävän Enontekiöllä ns. kylmäparkitusena ja hyvin tuloksin, mutta Inarissa kuulin, ettei pelkällä koivulla kannattaisi parkita, koska silloin tulee kovahkoja nahkoja. Nyt oma kokemus on, että koivulla parkiten saa pehmeän kauniin nahan.

Sireeni oli tuntematon parkitusaineena, mutta lopputulos osoitti, että kaikkea voi ja kannattaakin kokeilla. Aina kannattaa tehdä myös omia ennakkoluulottomia kokeiluja, mutta hyödyntää myös toisten kokemuksia.

Pihlaja antoi kauniin värin, mutta millä saisi pehmeiden. Toisiko pehmeyttä tuore, nuoren pajun parkki tai mitä saisi jos toisena olisikin sireeni? Pitäisikö pehmyysrumpu pysäyttää välillä ja venyttää nahkoja? Näitä aion kokeilla seuraavissa parkituksissa. Vielä jäi paljon kokeiltavaa mm. kuusen- ja haavanparkilla ja kanervalla parkitseminen. Millaisen nahan saisi kastanjapuulla parkiten? Toivon saavani Eestistä kastanjapuuta kokeiltavaksi ehkäpä ensi syksyksi. Tuttavat tietävätkin pitää minut ajan tasalla, kun joku alkaa kaataa puita metsästä tai piha-alueilta, jotta saan materiaalia käyttöni. Eri puiden parkkeja voisi saada ottamalla yhteyttä kunnan tai kaupungin puistoalueiden vastaaviin. Puistoalueilta kaadetaan vuosittain puita ja uskoisin, että hyvään käyttöön parkin saisi käydä irrottamassa.

Toivoniemessä tehtiin myös parkitsemissä kokeilu syksyllä 2007 Sisnaa poronahkaa – hankkeessa. Hankkeen raportti on valmistunut ja sitä saa Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta

Värjäyskokeilut odottavat vielä vuoroaan. Suunnittelin ennen näitä parkituskokeiluja, joissa tekisin paljon valkoisia nahkoja, joihin kokeilisin kasveista ja sienistä saatavia värejä. Valkoisen nahan pehmittämisen vaikeus toikin uuden miettimisen, miten värjäyksiä voisi tehdä. Millaisiin väriyhdistelmiin voitaisiinkaan päästä, kun tieto-taitoja yhdistettäisiin? Myös värjäykset tekisin ilman myrkkijä.

Kaiken kaikkiaan työ toi lisää työtä ja lisäsi mielenkiintoa saada todella täysin luonnonmukaisesti tuotettuja nahkoja niin valmistuksen kuin värienkin osalta. Värjäys, parkituskokeiluihin sekä värien testaamiseen tuotteissa tulisi saada rahoitus, jolloin työhön vois paneutua kunnolla täyspäiväisesti.

Lähdeluettelo

Kirjalliset:

Aaltonen, Turkka – Arkko, Martti. 1997. Vanhat hyvät erätaidot. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino

Eskelinen, Jouko & Franck, Kari. Datafun.1999. Harrastajanahkurin käsikirja 1. Kemi: Datafun.

Itkonen. T. I. Suomen lappalaiset vuoteen 1945. 1984. Porvoo ; Hki ; Juva : WSOY

Suulliset lähteet:

Aikio, Ensi. 2005. 2005 Sisnantekokurssi. Inari.

Laiti, Marja-Liisa. 2005. Nahka- ja turkistryö. Inari.

WWW- sivut:

Coloria.

<http://www.coloria.net/kulttuurit/egypti.htm>, luettu 30.10.2007

Natri, Markku. Nahkojen kotiparkkaus.

http://www.opaasi.fi/arto.purmonen/smlpienpeto/Nahkojen_kotiparkkaus.htm, luettu 30.10.2007

Poron jäljillä – Pohjoisen käsityöläisiä.

http://www.craftmuseum.fi/poro/poromateriaalina/kasityotaidot_1.html.

luettu 30.10.2007

Sanaristikot.net

<http://www.sanaristikot.net/faksanat/index.php?p1=ulku.php&p2=info.php> luettu
12.2.2008

Sota-aikaa.

<http://www.kauhajoki.fi/nummijarvi/sotaaika.html#anchor16>, luettu 30.10.2007
<http://www.kauhajoki.fi/pukkila/historia/t15.html>, luettu 30.10.2007

Vanhapiha, Miika –Talvela, Nina. Harmaasudet

http://www.greywolves.org/artikkelit/2001-11-01-Pelkkaa_nahkaa.html luettu
30.10.2007

Yrttitarha.

<http://www.yrttitarha.com/tietopankki/kansanperinne/materia.html>, luettu 30.10.2007